

Časopis pro pěstování matematiky

Karel Drbohlav; Ladislav Procházka
Sedmdesátiny Akademika Vladimíra Kořínka

Časopis pro pěstování matematiky, Vol. 94 (1969), No. 2, 242--242a,243--244

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/117657>

Terms of use:

© Institute of Mathematics AS CR, 1969

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

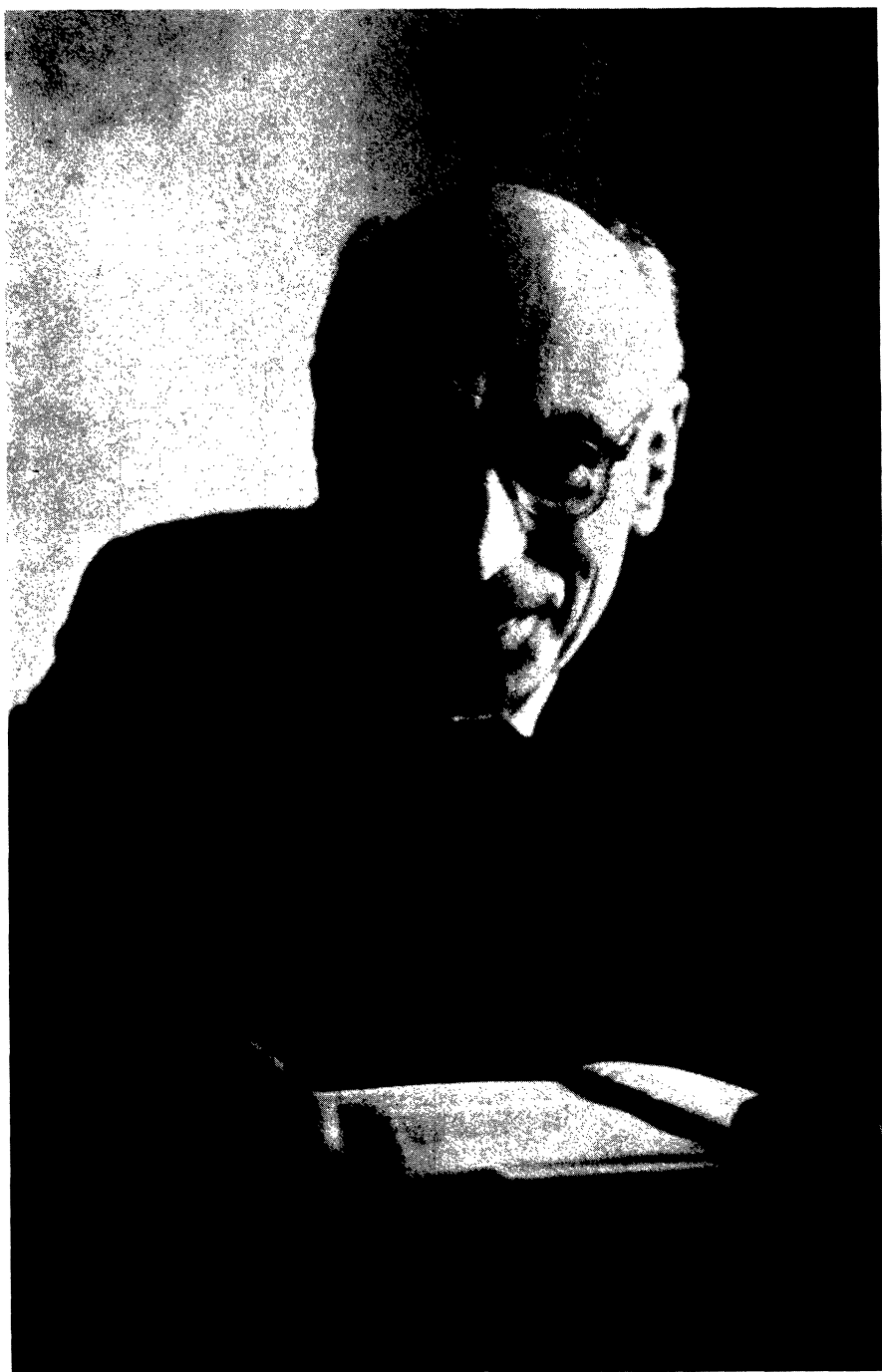
This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

SEDMDESÁTINY AKADEMIKA VLADIMÍRA KOŘÍNKY

KAREL DRBOHLAV a LADISLAV PROCHÁZKA, Praha

Patrně se nezmýlíme, když řekneme, že všichni, kdo znají profesora Kořínka osobně, se budou cítit jakoby zaskočení, až si přečtou, že akademik VLADIMÍR KOŘÍNEK, doktor fyzikálně-matematických věd, řádný profesor matematiky na matematicko-fyzikální fakultě University Karlovy, se dne 18. dubna letošního roku dožívá sedmdesáti let. Takové pocity máme tím spíše my, kteří se s tímto zaníceným vědcem, pečlivým učitelem a vynikajícím člověkem setkáváme denně, kteří každodenně můžeme obdivovat jeho nestárnoucí temperament a nevyčerpatelnou energii. Využijme tedy této příležitosti k tomu, abychom sobě i všem našim čtenářům alespoň stručně připomněli, čeho si na jubilentovi zvláště vážíme a v čem nám zůstává stále velkým vzorem.

Rozsáhlé celoživotní dílo akademika Vladimíra Kořínka je výsledkem neúnavné aktivity vědce s širokými zájmy, který dal všechny své tvůrčí schopnosti a zkušenosti plně do služeb vědy, výchovy vědeckého dorostu a vůbec do služeb pokroku v národě a ve státě. Prof. Dr. Vladimír Kořínek je předním československým matematikem, vedoucím představitelem naší moderní algebry a jako algebraik je uznávanou osobností světového měřítká. Výsledky, jichž dosáhl zejména v teorii jednoduchých algeber, v teorii grup a v teorii svazů jsou vesměs citovány ve standardních světových učebnicích předními znalci těchto oborů (A. A. Albert, N. Jacobson, A. G. Kuroš, G. Birkhoff) a rovněž tak celá řada známých matematiků na ně ve svých pracích navazuje (O. Ore, C. Hopkins, O. N. Golovin, R. Baer, A. Ch. Livšic a jiní). Tak na příklad studium isomorfismu direktních rozkladů grup bude již navždy spojeno s Kořínkovým jménem a výsledky jím dosažené v tomto oboru patří mezi jeho výsledky nejcitovanější. Jde tu hlavně o větu, která praví, že když centrum grupy G splňuje minimální podmínku pro podgrupy, potom každé dva konečné direktní rozklady grupy G mají centrálně isomorfní zjemnění. Nejoceňovanější jeho práce z teorie svazů se pak týkají velmi subtilních vyšetřování, souvisejících jednak s Zassenhausovými zjemněními obecně definovaných normálních řetězců v nedomulárních svazech, jednak s platností Jordan-Hölderovy věty ve svazech; výsledky v tomto směru získané ukazují na význam podmínek semimodularity ve svazech. Podíváme-li se, kdy tyto Kořínkovy práce byly publikovány, a porovnáme-li, jaká problematika

Akademik VLADIMÍR KOŘÍNEK

hýbala současnou světovou algebrou, zjistíme na první pohled, že prof. Kořínek jako opravdový vědec sledoval vždy ty nejnovější a nejmodernější proudy v algebře.

Tvůrčí vědeckou práci akademika Kořínka si však nelze odmyslet od práce vysokoškolského učitele. Svou pedagogickou činnost vykonával prof. Kořínek převážně na půdě University Karlovy, kde se habilitoval v roce 1931 a kde působí jako profesor od roku 1935. Za ty dobré tři desítky let, které od jeho jmenování uplynuly, prošla jeho přednáškami a semináři velká řada zájemců o matematiku, z nichž mnohým, díky zanícení pana profesora, učarovala algebra stejně jako jejich učitel. Zvláštní úlohu tu zajisté sehrává Kořínkův algebraický seminář „pro pokročilé“, kterého se zúčastňují zájemci o algebru (většinou již absolventi) z celé Prahy a který má již mnohaletou tradici. Zde se referují nejnovější výsledky z časopisecké literatury, zde se formulují další zajímavé problémy a hledají se na ně odpovědi a z tohoto semináře potom vycházejí nové původní práce. Prof. Kořínek má mnoho svých žáků, z nichž někteří, pokračující v díle svého učitele, dosáhli v algebře již pozoruhodných výsledků. Je však i celá řada těch, kteří dnes pracují úspěšně v jiných oblastech matematiky, ale kteří vděčí akademiku Kořínkovi za to, že se s metodami vědecké práce seznamovali po prvé právě v jeho seminářích a že pod jeho vedením vypracovali své první vědecké práce; i ti všichni se stále cítí býti jeho žáky. Konečně hovoříme-li o pedagogické práci prof. Kořínka, nemůžeme nezpomenout jeho učebnice o algebře, která sehrála svou velmi záslužnou roli hlavně tím, že položila základ algebraickému vzdělání studentů matematiky na universitě.

Vedle úspěšné vědecko-pedagogické práce je třeba obzvláště připomenout činnost akad. Kořínka v desítkách funkcí na universitě i mimo universitu, a zejména jeho činnost ve vědeckých organizacích, v Královské české společnosti nauk, v České akademii věd a umění, v Československé národní radě badatelské a konečně v Československé akademii věd, již je řádným členem od jejího založení v roce 1952. Desítky let působil prof. Kořínek jako funkcionář v Jednotě československých matematiků a fyziků. Byl jejím prvním místopředsedou právě v době oslav stého výročí jejího založení. Za svou záslužnou práci byl při této příležitosti vyznamenán Řádem práce. Kromě tohoto vzácného ocenění bylo dílo akademika Kořínka odměněno stříbrnou medailí Karlovy University za „mimořádné zásluhy o rozvoj Karlovy University“ v roce 1960 a „Pamětní medailí University Karlovy“ v roce 1968.

V letech 1953–55, v době tak velice složité a rozporuplné, stál akademik Kořínek v čele matematicko-fyzikální fakulty jako její děkan. Nebylo tehdy snadné zastávat tuto odpovědnou funkci, neboť podmínky pro práci na vysokých školách nebyly v tu dobu právě příznivé, leč díky svým charakterovým vlastnostem, své čestnosti a přímosti, ale také energičnosti, houževnatosti a osobní statečnosti získal sobě i celé fakultě velikou autoritu. Jeho mimořádný smysl pro pravdu a spravedlnost mu vždy zjednával a stále zjednává zaslouženou vážnost u všech, kdo s ním jakýmkoliv způsobem přicházejí do styku.

A co říci na závěr této malé vzpomínky. Akademik Kořínek slaví své narozeniny v té nejkrásnější roční době – uprostřed jara, v době, kdy albertovské stráně svítí

rozkvetlými jabloněmi a hrušněmi a kdy otevřeným oknem vane vzduch přesycený vůněmi. Více než třicet jar prožíval prof. Kořínek ve své někdejší pracovně nad Albertovem a všechna ho dojíkala stejně. A my mu v tomto okamžiku přejeme, aby takových krásných jar prožil ve zdraví a v pohodě ještě velice mnoho, uprostřed práce, kterou tolik miluje. To přejeme jemu, sobě i celé československé matematice.

AKADEMIK OTAKAR BORŮVKA SEDMDESÁTNIKEM

MILOŠ RÁB, Brno

Dne 10. května t.r. se dožívá sedmdesáti let akademik OTAKAR BORŮVKA, profesor matematiky na přírodovědecké fakultě University J. E. Purkyně v Brně.

Jubilantova padesátiletá činnost na vysokých školách ovlivnila do velké míry rozvoj matematiky v Československu, zejména na Moravě a na Slovensku. Svým vynikajícím nadáním a neuvěřitelným pracovním elánem dovedl nadchnout řadu mladších matematiků a připoutat je k vědecké práci tím, že jim dal podněty k samostatné tvůrčí činnosti ve velmi širokém okruhu problémů. Sám napsal kolem 70 vědeckých pojednání z rozmanitých oborů matematiky, zejména pak z diferenciální geometrie, moderní algebry a diferenciálních rovnic a každý z těchto oborů obohatil o výsledky světové úrovně. Vědecká mnohostrannost akademika Borůvky se projevila velmi příznivě v jeho díle, neboť mu umožnila nejen velmi originální přístup k řešení problémů, ale i hluboké a detailní rozpracování odkrývající podstatu věcí. V tomto krátkém článku si všimneme jen nejvýznačnějších rysů díla i osobnosti akademika Borůvky, a to zejména v posledních 10 letech, neboť podrobně je jeho dílo i činnost do roku 1958 zpracována v článku M. NOVOTNÉHO, K. SVOBODY a M. ZLÁMALA „*K šedesátinám Otakara Borůvky*“, který byl uveřejněn v *Časopise pro pěstování matematiky*, 84 (1959), 236–250.

Období těchto 10 let je celé vyplněno intenzivní prací akademika Borůvky v teorii lineárních diferenciálních rovnic. Počet členů vědeckého semináře, který založil v r. 1946 dosáhl v této době úctyhodného počtu 50 pracovníků téměř ze všech vysokých škol z Moravy a Slovenska. V tomto semináři poprvé vystoupil akademik Borůvka se svou teorií dispersí, která dala základ velmi rozsáhlé a plodné teorii lineárních diferenciálních transformací 2. řádu. Patnáctileté úsilí na tomto úseku shrnul akademik Borůvka v knize [61]. Tato kniha, která je jedinečná svého druhu, sestává v podstatě ze dvou částí: v první části je rozvinuta teorie dispersí, což jsou funkce, které v jistém smyslu popisují rozložení nulových bodů řešení a jejich derivací rovnice

$$(1) \quad y'' = q(x) y,$$

druhá část je věnována obecné teorii transformací této rovnice. Oba okruhy problémů, které spolu velmi úzce souvisí, sahají svými kořeny až do doby Sturmovy